

Louis Paul Boon en *De Roode Vaan*

| Werner Vandenaebel

Het Boonjaar is voorbij. Er is gedurende het voorbije jaar heel wat te doen geweest rond Boon. Er was vooreerst de grote Boontentoonstelling in Aalst – schitterend, maar geen groot populair succes. Er is het monument (eindelijk!). Er zijn de talrijke publicaties, boeken, tijdschrift- en krantenartikels. Er waren uitzendingen op TV en op de radio. Verder waren er lezingen allerhande, wandelingen, enz. Grosso modo is men het er over eens dat Boon een der grootste Vlaamse schrijvers van deze eeuw is. Verdiende hij de Nobelprijs? Was hij werkelijk een ernstig kandidaat ervoor? Werd en wordt Boon werkelijk veel gelezen? Was al wat hij schreef wel de moeite waard? Deze vragen en vele andere worden zeer verschillend beantwoord en dat is maar goed ook.

Voor velen is Boons werk van vóór 1960 zijn beste en zeker het meest originele, dat waarschijnlijk ook het langst zal blijven, met *De Kapellekensbaan* als uitschieter. Bij zijn verschijnen in 1953 was het een revolutionair boek, al was het zeker geen kassucces, vooral dan in Vlaanderen. Het werd zelfs geweigerd door Angèle Manteau, de uitgeefster van zijn eerste werken, niet omdat ze het niet goed vond, maar wel omdat het onverkoopbaar was volgens haar, waarin ze trouwens gelijk zou krijgen.

Aan dit boek heeft hij jaren gewerkt. De oorspronkelijke roman van *Madame Odile* werd herschreven, herwerkt, aangevuld, enz. Er zou later (1956) een vervolg op verschijnen, *Zomer te Ter Muren*. *De Kapellekensbaan* is geconcipieerd en voor een groot deel geschreven tijdens de “communistische periode” in het leven van Boon. Een van de merkwaardigste herdenkingen het voorbije jaar was de herdenking *Spoor de Mensen een Geweten*, ingericht door de Louis Paul Boonkring van Etterbeek op 28 februari 1999. Hier werd Boons dagelijkse rit (in omgekeerde richting)

overgedaan van Aalst naar zijn redactie bij *De Roode Vaan* en later *Front* in Brussel. Bij die gelegenheid werd ook een van zijn beste reportages in *De Roode Vaan* heruitgegeven: “Brussel, een oerwoud”.

Over de relatie tussen Boon en de communistische partij is heel wat geschreven en gefantaseerd, niet het minst door Boon zelf. Hij beweerde o.m. dat hij in de jaren '30 met enkele vrienden, waaronder Bert Van Hoorick en Maurice Roggeman, een der stichters is geweest van de KP in Aalst. Zowel Van Hoorick als Roggeman hebben dit betwist. Boon behoorde in die jaren tot een vrij heterogene kring van anarchisten, socialisten, flaminganten, Daensisten... waarvan sommigen lid geworden zijn van de KP. Boon bleef ook met hen in contact, zonder zich echt politiek te engageren. Een zaak is zeker: na de bevrijding geraakte Boon, zoals zovele andere kunstenaars en intellectuelen, geboeid door het communisme, dat een nieuwe wereld tot stand zou brengen. Toen zijn oude vriend Bert Van Hoorick terugkwam uit Buchenwald, zochten ze weer contact en het was

bijna vanzelfsprekend dat, toen Van Hoorick hoofdredacteur werd van *De Roode Vaan*, hij een beroep deed op zijn oude vriend Boon. Boon werd redacteur op deze krant én meteen (voor het eerst) lid van de KP.

Over Boon en de KP én *De Roode Vaan* berust onze informatie hoofdzakelijk op subjectieve bronnen. Het archief van de KP (bij DACOB) is zeer summier. In het dossier Boon bevindt zich de bewuste autobiografie¹ van Boon, gedateerd op 16 juli 1945 en gericht aan kameraad Deschamps², en die vaak verkeerdelijk als een aanvraag tot lidmaatschap werd beschouwd. Ieder partijlid dat een min of meer verantwoordelijke post binnen de partij vervulde of ambieerde (journalisten behoorden daar zeker toe) moest dit doen. Boon gaf hierin een kort biografisch overzicht en vermeldde duidelijk dat het Bert Van Hoorick was, die hem gevraagd had om naar *De Roode Vaan* te komen. Als referenties gaf Boon, naast Van Hoorick, de namen van o.m. Leo Michielsens, Walter De Brock, Maurice Roggeman, allen bekenden uit het Onafhankelijkheidsfront en, volgens Boon althans, lid van de KP.

Verslagen van de redactie van *De Roode Vaan* zijn er niet en zullen er wellicht nooit geweest zijn. In de verslagen van het Politiek Bureau en het Centraal Comité van de partij wordt nooit iets concreets genoteerd over het functioneren van de pers. Het bleef meestal beperkt tot vage beschouwingen over de zin van de pers en vooral over financiële problemen en de verspreiding. Wanneer ergens een concrete zinspeling werd genoteerd, betrof het meestal de *Drapeau Rouge*. Onlangs geraakten de boekhoudkundige staten van de NV Volksuitgaven (de uitgever van *De Roode Vaan* en *Le Drapeau Rouge*) gericht aan de diensten voor de sociale zekerheid op de archieven van DACOB. Hieruit blijkt dat Boon minstens van het derde kwartaal 1945 tot het einde van 1946 op de loonlijst stond.

Voor het overige zijn we aangewezen op *De Roode Vaan* zelf en op een hele reeks persoonlijke getuigenissen. Vooreerst zijn er de getuigenissen van Boon zelf en die van zijn vrouw. Deze getuigenissen moeten met meer dan een korreltje zout genomen worden. Om te beginnen werden ze meestal veel later opgetekend of in interviews vastgelegd. Verder was Boon op de socialistische

Vóóruit terechtgekomen; voor de partijkrant van de BSP was zijn communistisch verleden geen referentie. Ten slotte hield Boon ervan om de waarheid bij te kleuren naargelang het hem paste. Zijn vrouw Jeanneke deed voor hem niet onder. Heel wat van zijn vrienden, collega's en bekenden hebben eveneens getuigd over het communistisch verleden van Boon. Sommigen vertelden zaken die ze slechts van horen zeggen wisten. Ook het geheugen had soms, na vele jaren, een vertekende uitwerking. Anderen hebben de waarheid ook aan hun eigen verleden en zijn kronkelingen aangepast, zoals bijvoorbeeld Aloïs Gerlo.³

Een oud-communist die in zijn memoires vrij objectief is gebleven, zeker t.o.v. zijn vriend Boon, is Bert Van Hoorick. Verder zijn er vooral de herinneringen van zijn jeugdvriend en ook collega op *De Roode Vaan*, Maurice Roggeman. Maar ook Rosa Michaut, Maarten Thijs, Karel Ruys, Nico Rost, Vic Van Saerloos, e.a. hebben waardevolle herinneringen nagelaten.

Eerste stappen in de communistische pers

De toekenning van de *Leo Krijnprijs* in november 1942 had bij Boon grote verwachtingen gewekt. Zijn uitgeefster Angèle Manteau gaf hem een maandgeld. De toekomstverwachtingen waren hooggespannen. Allerlei tegenslagen, de slechte verkoop van de boeken en de halvering van het maandloon van Manteau, brachten het gezin Boon in 1944 in zware financiële moeilijkheden. Boon wilde van zijn pen leven en ging dus op zoek naar een blad. *Zondagspost* bracht maar gedeeltelijk soelaas. Hij zou er echter een van zijn meesterwerken, *Mijn Kleine Oorlog* (1946) aan overhouden.⁴

Het was bijna vanzelfsprekend dat hij andere en betere mogelijkheden zocht. Het is duidelijke dat ideële en financiële overwegingen een rol gespeeld hebben bij zijn zoeken naar een baan bij de communistische pers. Boon heeft het herhaaldelijk over zijn eerste plannen in dat verband. Er was vooreerst het zgn. project *Boerenblad*. Hij zou in het najaar van 1944 betrokken geweest zijn bij plannen voor een communistisch boerenblad. Boon zelf geeft daarvan drie sterk afwijkende versies.⁵ Eigenaardig is wel dat daar nergens anders enig spoor van terug te vinden is, noch in de

Over de relatie tussen Boon en de communistische partij is heel wat geschreven en gefantaseerd, niet het minst door Boon zelf.

communistiche archieven (wat op zichzelf weinig betekent), noch in enige getuigenis van zijn vrienden of collega's. Het is vrij onwaarschijnlijk dat de KP ooit zinnens geweest is om een dergelijk blad uit te geven. Er is vooreerst het financiële aspect. De hele geschiedenis van de communistische pers, en vooral dan de Vlaamse, is er een van voortdurend geldgebrek. Verder waren de boeren nu niet bepaald de uitverkoren doelgroep voor de KP en ten slotte zou men desgevallend toch niet direct een beroep doen op de schrijver-arbeider Boon om zo'n project te lanceren. Bert Vanheste veronderstelt dat Boon het *Boerenblad* en *De Roode Vaan* door elkaar haspelt.⁶ Hij schrijft: *Boons verbeelding verheeft aldus niet zelden de oorspronkelijke werkelijkheid in zo sterke mate dat ook hijzelf erdoor overrompeld wordt en de fictie niet meer van de werkelijkheid kan onderscheiden. De tegenstrijdigheden in Boons herinneringen zijn niet in de eerste plaats te wijten aan een slecht geheugen, wel aan een rijke fantasie.*

Het project *Roode Aarde* schijnt wel ietwat meer inhoud gehad te hebben. Een eigenhandig door Boon geschreven project van 13 bladzijden voor het uitgeven van *Een Vlaamsch kommunistisch tijdschrift voor kunst, letteren, politiek, wetenschap, economie, staathuishoudkunde, muziek-, toneel- en filmrubrieken*, dat halfmaandelijks zou verschijnen. Het is gedateerd op 1 februari 1945. Bert Van Hoorick herinnerde zich dat hij het plan bij zijn terugkeer uit Buchenwald (eind april 1945) in handen kreeg.⁷ Hij twijfelt eraan of het ooit iets meer is geweest dan een vaag plan van Boon en of er ook maar enige aandacht aan gegeven is binnen de KP. *Debat* voldeed blijkbaar op dat moment als onafhankelijk links maandblad. Wellicht heeft het project Van Hoorick op het idee gebracht Boon aan te werven voor *De Roode Vaan*. Het project gaf aan de andere kant een vrij duidelijke kijk op Boons visie in die tijd: *Niet een streng kommunistisch dogma, maar breed, zoodat het zich richt naar alle intellectuelen; zoodat het tijdschrift als het ware een schoot vormt waarin vrijdenkenden, links-georiënteerde elementen nader tot het communisme gebracht worden, zoodat ook de Vlaamsche kommunisten zélf een breederen geest krijgen.*

Boon bij De Roode Vaan

De komst van Boon op *De Roode Vaan* situeert zich rond 1 juli 1945. Hij stond aan de drukpers, verzamelde het "allerlei"-nieuws, zongde voor de

distributie en schreef eigen stukjes (echter anoniem). In zijn memoires schrijft Boon: *Ik moet bekennen dat ik daar [op De Roode Vaan] een zeer gelukkige tijd gekend heb, tenminste na de eerste drie maanden.* Hij bedoelde daar waarschijnlijk mee dat hij eerst na drie maanden ernstig werd genomen en dat hij vanaf 8 oktober artikels onder eigen naam mocht publiceren en in zeer ruime mate over literaire en artistieke onderwerpen, die hem beter lagen. In die eerste drie maanden moest hij naar eigen zeggen hoofdzakelijk vertaalwerk uit *Le Drapeau Rouge* leveren. Bert Van Hoorick relativeerde dat vertaalwerk zeer sterk⁸ en bij lezing van *De Roode Vaan* van die maanden blijkt wel dat Boon hierin zeer sterk overdreven heeft, al werd de partijlijn – en dus ook de lijn van de krant – zonder enige twijfel sterk gedomineerd door Franstaligen.

De hele geschiedenis van de communistische pers, en vooral dan de Vlaamse, is er een van voortdurend geldgebrek.

Volgens Jos Muyres⁹ verschenen er tussen 8 oktober 1945 en 18 januari 1947 ruim driehonderd artikels van Boon, kleinere en grotere. Hij klasseert ze als volgt: 1. vaste rubriek; 2. kunst- en literatuurkritisch proza; 3. reportages; 4. verhalend proza; 5. strips.

Waarschijnlijk verschenen van hem nog meerdere niet-ondertekende bijdragen. Dit zal dan waarschijnlijk politiek – door de partij gedicteerd – proza geweest zijn. Dat is echter niet te achterhalen. Muyres beschrijft vrij uitvoerig de bijdragen van Boon. Kris Humbeeck e.a.¹⁰ geven een volledige opsomming van alle teruggevonden artikels van Boon zelf en publiceerden het literatuur- en kunstkritisch werk.

Drie soorten bijdragen werden later afzonderlijk uitgegeven. Vooreerst vier langere reportages, waaronder het reeds geciteerde "Brussel, een oerwoud", maar ook de merkwaardige reportage "Hij was een zwarte", waarin hij zijn menselijk mededogen voor een kleine misleide inciviek laat blijken.¹¹ Het tekenverhaal *De wonderlijke avonturen van Proleetje en Fantast*, waarvoor Boon de tekst en Maurice Roggeman de tekeningen leverde en dat verscheen in *De Roode Vaan* van 1 mei tot 29 september 1946, werd in 1982 in boekvorm uitgegeven. De *Vertellingen van Jo*, die Boon in *De Roode Vaan* publiceerde van 6 december 1945 tot 20 juli 1946, werden in 1989 uitgegeven.

Over zijn tijd bij *De Roode Vaan* heeft Boon zich zeer verschillend uitgelaten. Af en toe schreef en vertelde hij over zijn "zeer gelukkige tijd" bij *De Roode Vaan*, maar veel vaker had hij het over zijn negatieve ervaringen aldaar. In *De Kapellekensbaan*

(1953), in *Wapenbroeders* (1955), later in de *Vooruit* en elders nam hij de gewoonte aan om over *De Roode Vaan* te spreken als over de *Cycloop* en haar hoofdredacteur noemde hij *Kapitein Eenoog*, de partijleiders de *Encyclieken*. Hij klaagde de starre en autoritaire politiek bij de krant aan: dogmatisch, anti-Vlaams, enz. Hij stond daarmee wel op dezelfde lijn als Aloïs Gerlo, van november 1945 tot april 1946 nochtans hoofdredacteur van *De Roode Vaan*.

Wanneer men de teksten van Boon in *De Roode Vaan* aandachtig herleest, dan moet men zijn houding toch ietwat nuanceren. Boon geloofde in de klassenstrijd. Zijn tekenverhaal eindigt in een "Aards Paradijs", waar het volk zijn eigen baas is. Zoals andere kunstenaars riep hij in februari 1946 op om voor de communisten te stemmen. Zeker, hij was geen dogmaticus, maar wel een pessimist en daarom hoegenaamd niet geschikt om voor een partij te militeren, niet voor de communistische, maar ook later niet voor de socialistische partij. Ongetwijfeld zal de strakke partijlijn van een koele kikker als algemeen secretaris Edgar Lalmand hem niet gelegen hebben. En de starre intellectueel Jean Terfve was niet zijn type, net als die andere "scharlaken intellectuelen" zoals Boon ze noemde, als Leo Michiels en Leopold Flam, hem niet lagen.

Toen Boon ongeveer gelijktijdig met zijn vriend Roggeman bij *De Roode Vaan* kwam, troffen zij daar o.m. Maarten Thijs en Rosa Michaut, die daar reeds van in de herfst 1944 werkzaam waren. Samen zouden zij *De Bende van Vier* gaan vormen, ietwat non-conformistische buitenbeentjes op de redactie¹², die wel regelmatig met de partijleiding in botsing kwamen, maar toch kleur en verscheidenheid aan de krant gaven en daarom, ondanks alles, hun gang mochten gaan.

Bij *De Roode Vaan* ontmoette Boon ook andere interessante figuren, zoals de flamboyante communistische bourgeois Bob Claessens, de grote bewonderaar van Breughel en Bosch, en de "man die van Duitsland hield", Nico Rost, de schrijver van het merkwaardige boek *Goethe in Dachau*.

Afscheid van De Roode Vaan

In de loop van juli 1946¹³ werd Boon ontslagen bij *De Roode Vaan*. De laatste aflevering van zijn stripverhaal verscheen op 28 september. Tussen 17 oktober 1946 en 18 januari 1947 verschenen nog een aantal bijdragen, enkele kritieken en vooral *Het meisje en haar heilige* over Madame Odile (toen

nog de hoofdfiguur uit de latere *Kapellekensbaan*, later Ondineke). In de periode augustus-oktober liep waarschijnlijk zijn reglementaire opzegtermijn af. Of hij in die periode nog veel op de redactie van *De Roode Vaan* opdaagde is niet duidelijk. Wel verschenen er bijdragen, wellicht zelfs anonieme (?). Sommige bronnen gewagen van een ziekteperiode van Boon, maar dat is niet zo duidelijk. In ieder geval verschenen zijn eerste bijdragen in *Front14* in de loop van de maand augustus. Vanaf 1 september fungeerde hij als redactiesecretaris van *Front*, maar reeds in oktober 1947 werd hij in die functie opgevolgd door Maarten Thijs, die ondertussen ook ontslagen was bij *De Roode Vaan*. Boon bleef wel verder werken bij *Front*, dat echter gevestigd was in dezelfde drukkerij als *De Roode Vaan* en *Le Drapeau Rouge*, waarvan de meeste medewerkers Boon als een verrader beschouwden.¹⁵

Over het ontslag van Boon bij *De Roode Vaan* lopen de meningen sterk uiteen. Voor sommigen was het een louter politieke zaak, volgens anderen enkel een financiële. Boon zelf heeft bijgedragen tot die verwarring. In een interview met Weverbergh¹⁶ zoekt hij de oorzaak in zijn flamingantisme én in de autoritaire en willekeurige houding van Edgar Lalmand. In zijn memoires geeft hij een objectiever beeld van de kwestie: *Maar het blad De Roode Vaan ging zichtbaar achteruit, de duizenden lezers werden honderden lezers en daarna nog tientallen lezers. Financieel kon men het niet meer houden, en de man die het minst vanal in het gareel paste, ging het eerst aan de deur. Rosa Michaut, Maarten Thijs en Maurice Roggeman zijn het daar grotendeels mee eens, al beklemtoneen ze allen het financiële aspect. Michaut schrijft: Zo werden Lowie en Maurits de Hopstraat uitgestuurd, gevolgd door een of twee loopjongens, het rode autootje, de telex-machine en later zelfs de nieuwsberichten van het agentschap Belga.*¹⁷ Morries Leenaert bevestigt dit in *De Rode Vaan* van 30 april 1987 en voegt eraan toe: *medewerkers die er politiek gezien los bij hangen, worden als eerste ontslagen. Boon hoort daar ook bij.*

Enige tijd later kreeg trouwens ook Maurice Roggeman zijn ontslag en Maarten Thijs en Rosa Michaut zouden in de zomer van 1947 volgen (hoewel Michaut na korte tijd terug zou keren). *De Bende van Vier* was opzijgezet, maar allen zijn ze het erover eens dat het vooral een financieel ontslag was en aangezien twee van hen na korte of langere tijd terugkwamen naar *De Roode Vaan* zal dat wel in ruime mate waar zijn.

De financiële situatie van de krant was erbarmelijk. De 40.000 lezers van najaar 1944 waren in de zomer van 1946 teruggevallen tot 20.000 en het zouden er weldra 13.000 worden. De voortdurende wissel aan de top van de krant zal daar wel voor iets tussengezeten hebben. Gerard Van Moerkerke, de eerste hoofdredacteur, werd wegens ziekte in de zomer van 1945 opgevolgd door Bert Van Hoorick. Wanneer deze voor belangrijker taken binnen de partij werd weggeroepen, volgde Alois Gerlo hem op, van november '45 tot april '46. Gerlo was wel een groot geleerde en een zeer verdienstelijk verzetsman, maar geen schitterend hoofdredacteur. *Front* hield het onder zijn leiding trouwens ook niet zo lang uit. Van 1 mei 1946 af was Bob Dubois hoofdredacteur, waarschijnlijk tot Gerard Van Moerkerke in oktober 1947 terugkwam en hoofdredacteur bleef tot in 1960. Bob Dubois lijkt vooral een trouw aanhanger van Lalmand te zijn geweest.

Het is duidelijk dat een partijkrant met een zeer kleine oplage zich de luxe niet kon veroorloven om er "luxepaarden" als Boon en Roggeman op na te houden, als zelfs de nieuwsberichten van *Belga* werden opgezegd. Dat doet er natuurlijk niets van af dat het proza van Boon niet alleen sommige partijleiders, maar ook sommige lezers niet beviel.

Dat Boon later, vooral dan in *De Kapellekensbaan* en in *Wapenbroeders*, een karikatuur van *De Roode Vaan* en de KPVB ophing, moet ons niet verwonderen. Enerzijds was hij de schrijver die alles tot een verhaal wou herleiden en anderzijds was Boon geen gemakkelijke jongen, maar wel een die geregeld zwaar kon uithalen, zelfs naar zijn vrienden. Denken we maar aan zijn conflict met zijn jeugdvriend de schilder Robert Van Kerckhove, die alle contact met Boon verbrak, omdat Boon hem zeer onheus geportretteerd had in *De Voorstad Groeit*.¹⁸ Veel harder liep Boon van stapel, wanneer hem in 1946 de Staatsprijs voor verhalend proza ontglipte en die toegekend werd aan Richard Minne, die hem nochtans later zou binnenloodsen in de *Vooruit* en die hij daar als kroniekschrijver zou opvolgen met zijn *Boontjes*. Hij kafferde de jury uit voor onbevoegden: *Wij begrijpen niet wat Buckinx, tweede rangsdichter, te zien heeft met het toekennen van een driejaarlijkse staatsprijs voor proza, als wij figuren hebben als Elsschot, Walschap e.a. Wij beginnen te twijfelen aan het doorzicht van Jonckheere, wij staan sceptisch tegenover de ouderen Toussaint van Boelaere, Firmin Van Hecke en Raymond Herremann, die ofwel op sleptouw zijn genomen, ofwel slechts een vriend hebben willen huldigen*.¹⁹ Dit artikel heeft

geruime tijd het literaire klimaat in Vlaanderen verziekt met een felle polemiek.

Met zijn boezemvriend Maurice Roggeman is hij gedurende vele jaren "gebrouilleerd" gebleven; meer dan twintig jaar spraken zij niet meer met elkaar en pas helemaal op het einde van Boons leven werd het contact hersteld.²⁰

Nog onlangs ontstond een nieuwe rel toen het *Dagboek van Meneerke Boin 1978-1979* werd gepubliceerd.²¹ Hierin haalde Boon scherp uit naar Marc Galle, ook van Aalst, die toen socialistisch minister was geworden. Ook met Karel Van Miert had hij het aan de stok. Op het literaire veld ging hij fel tekeer tegen o.a. Hugo Claus, die *weer eens niets te zeggen heeft*. Is het oneerbiedig om te suggereren dat hij naar de socialisten uithaalde, nadat hij in 1977 als gepensioneerde de partijkrant *Vooruit* had verlaten, net zoals hij naar *De Roode Vaan* uithaalde toen hij er ontslagen was?

Waar werkte Boon bij De Roode Vaan?

Een vraag die amper gesteld werd, maar nooit afdoend beantwoord. Bert Van Hoorick, Rosa Michaut e.a. zijn formeel: Boon werkte in de Hopstraat. Anderen, meestal voortgaand op vage herinneringen of "horen zeggen", beweren de Zuidreef of de Stalingradlaan. Van Hoorick en Michaut hebben gelijk: Boon werkte in de Hopstraat/Rue du Houblon, tenzij hij reeds vóór 13 juli 1945 bij *De Roode Vaan* werkte, wat mogelijk is, maar het zal dan zeker niet voor lang geweest zijn.

De geschiedenis van de plaats waar *De Roode Vaan* gevestigd was, is tamelijk ingewikkeld, maar zeker niet oninteressant. Op 3 september 1944 verscheen de eerste legale editie van *De Roode Vaan* én *Le Drapeau Rouge* in één krant, elk één pagina. De krant werd gedrukt in de *Imprimerie G. Ploumen*, Keizer Karelstraat 90 in St-Joost-Ten-Noode. Vanaf 17 september verschenen beide kranten afzonderlijk, elk op twee bladzijden. Vanaf 22 september werden beide gedrukt in de *Imprimerie Wellens-Pay*, Ruysbroekstraat 35 (nabij het huidige Rijksarchief) in Brussel. De drukkerij bestaat niet meer; het gebouw maakt nu deel uit van een school, het Lycée Dachsbeck. Op 5 oktober vestigde de KPVB/PCB zich in de woning van notaris Leon Brunet (ex-senator voor Rex en eerste schepen van Groot-Brussel²²), die bij de Bevrijding door de Partisanen bezet was. De partij zou dit gebouw in de Zuidreef 18-20 later huren van de Dienst voor het Sekwester, om het in 1970 te kopen van de weduwe Brunet, die het toen van het Sekwester teruggekregen had.

De redactie en de administratie van *De Roode Vaan* en *Le Drapeau Rouge* werden vanaf 21 oktober ook in dit gebouw gevestigd. In juli 1945 werd de naam Zuideend door de Brusselse gemeenteraad gewijzigd in Stalingradlaan en door burgemeester Van de Meulebroecke ingehuldigd.²³ Op 13 juli vertrokken de redacties van *De Roode Vaan* en *Le Drapeau Rouge* naar de *Imprimerie Industrielle et Financière* (waar de redacties van *Front* zich ook vestigden) in de Hopstraat 47. Het was een gebouw uit 1930, waar nu nog steeds *L'Echo de la Bourse* gedrukt wordt. De administratie bleef in de Stalingradlaan 18-20.

De redactie zou in de Hopstraat blijven tot 29 juni 1947, toen ze verhuisde naar een oude herenwoning uit de tweede helft van de 19de eeuw in de Kazernestraat 33-35, die later door de NV Volksuitgaven/Société Populaire d'Édition aangekocht zou worden. In dit gebouw huizen nu nog de drukkerij én de diensten van DACOB/CARCOB, Masereelfonds en IMAVO.

Besluit

Louis Paul Boon is ongetwijfeld een van de grootste Vlaamse schrijvers van deze eeuw. Hij was ook een geëngageerd schrijver. Als rasecht kunstenaar nam hij soms een loopje met de waarheid en vermengde hij werkelijkheid én fictie tot zijn waarheid. Ook was hij geen gemakkelijk iemand en zeker niet gemaakt voor de partijpolitiek, maar dat was zijn taak niet. Het was trouwens ook niet de bedoeling van dit artikel om dit alles uit te spitten.

De tijd die hij doorbracht bij *De Roode Vaan* en meteen ook bij de KPVB was kort, maar voor zijn werk van zeer groot belang.

Noten

- 1 De tekst hiervan werd gepubliceerd in het boek van Kris Humbeek, *Onder de Giftige Rook van Chipka*, p.133.
- 2 Kd. Deschamps was de schuilnaam van Lucienne Bouffieux, die door de partij belast was met het doorlichten van de kaderleden. Zie over haar Gotovitch, *Du Rouge au Tricolore*, pp. 484-485.
- 3 Alois Gerlo was een der leiders van het OF en de KPVB tot hij in 1956 ontslag nam en lid werd van de BSP; tot hij ook daar ontslag nam in 1980 en vaak zeer rechtse houdingen ging aannemen.
- 4 *Zondagspost* was het blad van Paul-Gustave Van Hecke, waarin *Mijn Kleine Oorlog* in afleveringen

verscheen tussen december 1944 en 12 augustus 1945. Zie hiervoor Bert Vanheste, "PG Van Hecke als medeschepper van *Mijn Kleine Oorlog*", *Maatstaf*, 1985, 2.

- 5 In: *Zondagspost*, 30 september 1945; *Memoires van Boontje*, 1975; *Boonboek*, 1972.
- 6 Bert Van Heste, "Boon zoekt zich een blad", *Jaarboek 4 LP Boongenootschap*, 1986.
- 7 Bert Van Hoorick, "Roode Aarde", in: *Jaarboek 1*
- 8 Bert Van Hoorick "Louis Paul Boon en het socialistisch engagement", *Maatstaf*, 1980.
- 9 Jos Muyres, "Louis Paul Boon en *De Rode Vaan*", *Maatstaf*, 1985.
- 10 Kris Humbeek e.a., *Literatuur en Kunstkrisch Werk I*.
- 11 Uitgegeven onder de titel "Hij was een zwarte", 1986. Hierin blijkt duidelijk dat hij op één lijn zat met Bert Van Hoorick. Zie hiervoor: W.Vandenabeele, "Een onbekend document", VMT, maart 1995.
- 12 Bende van Vier, door Maarten Thijs e.a. zo genoemd. Kris Humbeek geeft een variatie (*Onder de Giftige Rook van Chipka*, p. 138).
- 13 De datum van het ontslag moet ergens liggen tussen 1 juli en 31 juli, met een voorkeur voor 1 juli.
- 14 *Front* ontstond in 1941 als illegaal Nederlandstalig weekblad van het OF. Na de bevrijding verscheen het bovengronds als links verzetsblad in de schaduw van de KPVB. Het laatste nummer verscheen in juni 1951; de oplage bedroeg toen nog 2.000 exemplaren. Alois Gerlo was van mei '46 tot juni '51 hoofdredacteur.
- 15 Voor Boon en *Front*, zie E. Bruinsma en K. Humbeek, *Het Literatuur- en Kunstkrisch Werk II, Front*, p. XXXI.
- 16 Zie *Boonboek*, p. 67-70.
- 17 Rosa Michaut, in: *De Rode Vaan*, 12 februari 1981.
- 18 Zie *Herinneringen* van Maurice Roggeman, p. 126-127 en Boon, "Postume Hulde aan Robert Van Kerckhove", *De Roode Vaan*, 5.12.1945.
- 19 *De Roode Vaan*, 2.3.1946.
- 20 LP Boon, *Brieven aan Morris*, voorwoord van Jos Muyres.
- 21 Eerst gepubliceerd in *Maatstaf*, 1999. Daarna door Kris Humbeek overgenomen en van commentaar voorzien in *Onder de Giftige Rook van Chipka*.
- 22 Zie: Van Molle, *Het Belgisch Parlement*, 1972, p. 29; Conway, *De Belgische Collaboratie*, 1994, passim.
- 23 De naam Stalingradlaan werd gekozen als hulde aan de Russische geallieerde bevrijders. Latere pogingen om die naamgeving ongedaan te maken faalden. Stalingrad was een historisch begrip geworden.

Selectieve bibliografie

BOON, Louis Paul, *Memoires van Boontje*, 1988.

- BOON, Louis Paul, *Brieven aan Morris*, 1989.
- BOON, Jeanneke, *Memoires*, 1990.
- GERLO, Alois, *Noch Hoveling, noch Gunsteling*, 1989.
- HUMBEECK, Kris, *Onder de Giftige Rook van Chipka*, 1999.
- HUMBEECK, Kris e.a., *Het Literatuur- en Kunstkritisch Werk*, I. *De Roode Vaan*, Boon-documentatiecentrum, UIA, 1994.
- LEENAERT, Morries, "Toen Boon nog geloofde", *De Rode Vaan*, 30 april 1987.
- MICHAUT, Rosa, "Johan Janssens, dichter en dagbladschrijver, redacteur bij *De Roode Vaan*", *Jaarboek 2 LP Boongenootschap*, 1984.
- MICHAUT, Rosa, "Boontje op *De Roode Vaan*", *De Rode Vaan*, 5 februari 1981.
- MUYRES, Jos, "Louis Paul Boon in *De Roode Vaan*", *Maatstaf*, juni 1985.
- MUYRES, Jos, "LP Boon. Het vergeefse van de droom", 1999.
- OLINK, Hans, "Nico Rost, de man die van Duitsland hield", 1997.
- ROGGEMAN, Maurice, "De schrijfoefeningen van LP Boon", *Jaarboek 2 LP Boongenootschap*, 1984.
- ROGGEMAN, Maurice, Herinneringen, in: LP Boon, *Brieven aan Morris*, 1989.
- ROGGEMAN, Willem, "Wie waren Boons personages?", *Maatstaf*, mei-juni 1980.
- TAVERNIER, Roger, "Boon en de maatschappij. Enkele aspecten", *Komma*, 1968
- THIJS, Maarten, "De afweermechanismen tegen het werk van Boon", *Jaarboek 4 LP Boongenootschap*, 1986.
- VAN DE MAELE, R.J., "LP Boon, het socialistisch realisme en het socialisme", *Kruispunt*, maart 1988.
- VANDENABEELE, Werner, "Op zoek naar de ware LP Boon", *Aktief*, sept. 1999, overgenomen in *Berichten uit Boonland*, sept. 1999.
- VANDENBERGHE, M.F., "L'Avenue de Stalingrad et ses abords", *Echos de Bruxelles Laïque*, 1999 (3^e trim.).
- VANHESTE, Bert, "PG Van Hecke als medeschepper van *Mijn Kleine Oorlog*", *Maatstaf*, 1985, nr. 2.
- VANHESTE, Bert, "Boon zoekt zich een blad", *Jaarboek 4 LP Boongenootschap*, 1986.
- VAN HOORICK, Bert, *In Tegenstroom*, 1983.
- VAN HOORICK, Bert, "Roode Aarde", *Jaarboek 1 LP Boongenootschap*, 1983.
- VAN HOORICK, Bert, "LP Boon en het socialistisch engagement", *Maatstaf*, mei 1980.
- WEVERBERGH, Julien, en LEUS, Herwig, *Boonboek*, 1972.

a a n k o n d i g i n g

Elcker-Ik
Breughelstraat 31-33 - 2018 Antwerpen

De vierde vrijdag - maandelijks politiek praatcafé

Op 8 oktober 2000 kiezen we nieuwe gemeenteraden. Weer zijn alle ogen gericht op Antwerpen. Hoe beoordeelt de kiezer de veelkleurige coalitie? Rukt extreem-rechts verder op? Slaagt het Blok erin zich "incontournable" te maken? Vanaf eind februari en telkens om 20u nodigt Elcker Ik elke vierde vrijdag van de maand drie gasten uit (waarvan één verrassingsgast); zij worden grondig op de rooster gelegd door een vaste interviewer en ook de zaal krijgt het woord.

- **vrijdag 25 februari:** Hoe evalueert **Patrick Janssens**, nationaal SP-voorzitter en Antwerpenaar, de verwezenlijkingen van het stadsbestuur? Wat verwacht hij nog van de maanden voor de verkiezingen en van de verkiezingen zelf? Welke plannen heeft hij met de Antwerpse SP-afdeling? Tweede gast is professor **Marc Swyngedouw** (o.v.) die de Antwerpse verkiezingsresultaten van 13 juni analyseert en een beeld schetst van het kiespubliek per partij: leeftijd, scholing, sociale situatie... Wie is die ene Antwerpenaar op drie die voor het Blok kiest?
- **vrijdag 24 maart** is **Dirk Geldof** de centrale gast. Hij is in Antwerpen (Agalev-)schepen voor o.m. jeugd, emancipatie, groenvoorziening, ontwikkelingssamenwerking. Hoe hij kijkt terug op de veelkleurige coalitie en hoe hij denkt een nieuwe doorbraak van extreem-rechts te verhinderen. Tweede genodigde is stadhuis-watcher **Ruud Martens**. Hoe heeft het Blok zich in de gemeenteraad? Met opbouwende voorstellen of als een partij die afbreekt en verdeeldheid zaait?

De volgende "vierde vrijdagden" vinden plaats op 28 april, 26 mei, 23 juni, telkens om 20 u.

Org.: Elcker-Ik Antwerpen i.s.m. Masereelfonds en m.m.v. van VAKA-Hand in Hand en Antwerpen Helemaal Anders.